

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՉՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Մանկավարժություն և հոգեբանություն_

ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ _Լ.Գ.Բաղդասարյան_ /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 14

«06» 02.2024թ.

_____ԱՀ/Բ-039 Հոգեշտկում ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասից դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝

_____031301.00.6, Հոգեբանություն_

/դասից, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

_____031301.01.6, Հոգեբանություն_

/դասից կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

_____բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝

_____Մանկավարժության և հոգեբանության_

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝

_____առկա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

առկա _____4-րդ կուրս, 2-րդ կիսամյակ _____

հեռակա _____

Դասախոս(ներ)՝

_____Վանանե Միրզոյան _____

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ_mirzoyan900@gmail.com_

Վանաձոր- 2024թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	...
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	...
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	...
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	...
8.	Դասավանդման մեթոդներ.....	...
9.	Ուսումնառության մեթոդները	...
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	...
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ.....	...
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.....	...
12.1.	Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ	...
12.2.	Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	...
12.3.	Լարորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	...
12.4.	Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	...
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում.....	...
14.	Գնահատում.....	...
14.1.	Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.....	...
14.2.	Հարցաշար.....	...
14.3.	Գնահատման չափանիշներ.....	...
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ.....	...

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Հոգեշտկում» դասընթացը կարևորվում է հոգեբանության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործնթացում, ներառված է Հոգեբանություն կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հասուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

1. Ընդլայնել ուսանողի՝ շրջապատող աշխարհին արձագանքելու սահմանները,
2. Ճեղավորել մասնագիտական հմտություններ, որոնք հնարավորություն կտան շտկելու անձի վարքը,
3. Ճեղավորել անհրաժեշտ հոգեբանական որակներ, որոնք կապահովեն անձի սոցիալականացումը և հարմարումը փոփոխվող պայմաններում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.....

- Սովորեցնել հոգեշտկման տեսական հիմքերը:
  - Բացատրել հոգեշտկման ձևերն ու մեթոդները:
  - Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
  - Սովորեցնել ուսանողներին անցկացնել հոգեշտկողական աշխատանք և արջանագրել արդյունքները:
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
«Հոգեշտկում» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների տարրական գիտելիքները հոգեղիազնոստիկային, հատուկ հոգեբանությունից, տարիքային հոգեբանությունից:

Դասընթացը Ճեղավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունքները² և /կամ կոմպետենցիաները.

«Հոգեշտկում» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա հոգեշտկման մոտեցումներն ու ուղղությունները,
2. իմանա հոգեշտկման մեթոդները, հնարքներն ու եղանակները,
3. կարողանա անցկացնել անհատական, խմբային, ընտանեկան հոգեշտկում,
4. կարողանա այցելուների հետ իրականացնել հոգեշտկողական աշխատանքներ,
5. տիրապետի հոգեշտկման տեխնիկաներին,
6. տիրապետի պրակտիկ հոգեբանին ներկայացվող բարոյագիտական պահանջներին:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա) Ընդհանուրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբանկների

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

ԳՎ9 խնդիրների լուծում

Բ)Մուրկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱՎ)

ԱՎ2 հատակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,

ԱՎ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

ԱՎ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,

ԱՎ7 ցուցաբերել ուսումնասիրման ոլորտում հետազոտությունների որակի իմացություն

4. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Հոգեշտկում» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել իր մասնագիտական գործունեության ընթացքում, ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և հոգեբանության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

5. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեղիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4 կրեղիտ/120 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	12	
Գործնական աշխատանք	12	
Սեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք	12	
Ինքնուրույն աշխատանք	108	
Ընդամենը	120	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրազումարային քննություն)	Ստուգարք	

6. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴.

• Դասախոսությունը դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամադրեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացնել կատարել:

շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացարանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

• **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական դեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տվյալ հարցերին:

• **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել ալան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

• **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդընդունելու:

Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն

• **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական դեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական դեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵:

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացներ կատարել:

- **Ուժերաստ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էռությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսուե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կոոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարրերի հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնամասնաշողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործնկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոռեկ** – կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փայեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փարթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեսոր** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցագրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ գրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

7. Դասավանդման մեթոդներն են⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, թեմատիկ սեսինար, սեմինար-քանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր....
8. Ուսումնառության մեթոդներն են⁷ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, այլուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում....

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

9. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		Պատմականություն	Ժողովական	Վեպական	Գործառնական	Հիմնական
1.	Հոգեբանամանկավարժական շտկումը որպես գործնական հոգեբանության բնագավառ	2		2		
2.	Հոգեշտկման ուղղությունները	2		2		
3	Հոգեբանամանկավարժական շտկման առանձնահատկությունները			1		
4	Հոգեշտկման մեթոդները, հնարքներն ու եղանակները	2		2		
5	Անձի հոգեշտկման մոտեցումները	2		2		
6	Անհատական հոգեշտկում	2		1		
7	Խմբային հոգեշտկում	2		1		
8	Ընտանեկան հարաբերությունների հոգեշտկումը				2	
9	Խմբային հոգեթերապիայի մեթոդիկան ալկոհոլիզմի ժամանակ				1	
10	Մորիտա մեթոդը				2	
11	Հոլդինգ մեթոդը				2	

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

12	Մոնտեսոր մոտեցումները				1	
13	Շտկողական ծրագրի կազմում ըստ խանգարման տեսակների				4	
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		12		12	12	

10. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Осирова А.А. Общая психокоррекция. Сфера.	2008
2.	Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. М., Владос-480с. Кн 2.	2000
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Սարգսյան Վ.Ժ. Հոգեկարգավորում. Եր.: Աստղիկ- 176 էջ:	2007
2.	Романин А.Н. Основы психотерапии: Учеб. пособие для студ. высш. заведений. – М.: Изд. центр «Академия»- 208 с.	1999
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	http://www.nlplife.ru/knigi/psyho/2011-01-02/obschaja-psihokorrekcija-uchebnoe-posobie	
2.	https://vk.com/@asclepius_2018-morita-terapiya-v-klinicheskoi-praktike-yaponii-oglyadyvayas	
3.	https://heritageschool.ru/blog/sistema-montessori/	
4.	https://psylist.net/psytera/00087.htm	
5.	https://nc-newlife.com/uslugi/psychokorreksiya#	

11. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

11.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Թեսակ	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Հոգեբանամանկավարժական շտկումը որպես գործնական հոգեբանության բնագավառ	Հոգեշտկման զարգացումը, սկզբունքները: Հոգեշտկման նպատակն ու խնդիրները: Հոգեշտկման տեսակները: Հոգեշտկման հիմնական տեխնիկաները:	2	ՊԳ1,2 ԼԳ 1,2
2.	Հոգեշտկման ուղղությունները	Հոգեվերլուծական ուղղություն: Վարքաբանական ուղղություն: Վարքաբանական մեթոդներն ու տեխնիկաները: Կոզմիտիվ ուղղություն: Հումանիստական ուղղություն:	2	ՊԳ1,2 ԼԳ1,2
3.	Հոգեբանամանկավարժական շտկման առանձնահատկությունները	Հոգեշտկման օբյեկտը: Հոգեբան-այցելու փոխհարաբերությունները: Հոգեբանի աշխատասենյակի կահավորումը:	2	ՊԳ1,2
4.	Հոգեշտկման մեթոդները, հնարքներն ու եղանակները	Ա. Էլիսի ռացիոնալ-էմոտիվ թերապիան: Էրիկ Բերնի տրանսակտային վերլուծությունը: Ա.Բեկի հոգեկարգավորման համակարգը: Զ.Կելլիի ֆիբսված դերի թերապիան: Ու.Գլասերի իրատեսական թերապիան:	2	ՊԳ1,2 ԼԳ 1,2
5.	Անձի հոգեշտկման մոտեցումները	Անհատական հոգեշտկման առանձնահատկությունները: Անհատական հոգեշտկման փուլերը: Հոգեբանի և այցելու կոնտակտի միջոցները: Հոգեշտկման գործընթացի կանոնները: Հոգեշտկողական աշխատանքը երեխաների հետ:	2	ՊԳ 1,2 ԼԳ 1,2
6.	Անհատական հոգեշտկում	Խմբային հոգեշտկման խնդիրները: Հոգեշտկողական ներգործությունների մեխանիզմները: Խմբային հոգեշտկման մեթոդները:	2	ՊԳ1, 2 ԼԳ 1,2

11.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապունքների ուսումնամեթոդական քարտ

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

հ/հ	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուցման ձևը	Գրականություն¹⁰
1.	Հոգեբանամանկավարժական շտկումը որպես գործնական հոգեբանության բնագավառ	Հոգեշտկման զարգացումը, սկզբունքները: Հոգեշտկման նպատակն ու խնդիրները: Հոգեշտկման տեսակները: Հոգեշտկման հիմնական տեխնիկաները:	2	հարցում, քննարկում	ՊԳ1,2 ԼԳ 1,2
2.	Հոգեշտկման ուղղությունները	Հոգեվերլուծական ուղղություն: Վարքաբանական ուղղություն: Վարքաբանական մեթոդներն ու տեխնիկաները: Կոզմիտիվ ուղղություն: Հումանիստական ուղղություն:	2	հարցում, քննարկում,	ՊԳ1,2 ԼԳ1,2
3.	Հոգեբանամանկավարժական շտկման առանձնահատկությունները	Հոգեշտկման օբյեկտը: Հոգեբան-այցելու փոխհարաբերությունները: Հոգեբանի աշխատասենյակի կահավորումը:	1	հարցում, քննարկում,	ՊԳ1,2
4.	Հոգեշտկման մեթոդները, հնարքներն ու եղանակները	Իմագո մեթոդ, դեսենսիբիլիզացիա, ջրհեղեղի մեթոդ:	2	քննարկում, բանավիճային ինտերակցիա	ՊԳ1,2 ԼԳ 1,2
5.	Անձի հոգեշտկման մոտեցումները	Ա. Էլիսի ռացիոնալ-էմոտիվ թերապիան: Էրիկ Բերնի տրանսակտային վերլուծությունը: Ա.Բեկի հոգեկարգավորման համակարգը: Զ.Կելլիի ֆիքսված դերի թերապիան: Ու.Գլասերի իրատեսական թերապիան	2	հարցում, քննարկում, բանավիճային ինտերակցիա	ՊԳ 1,2 ԼԳ 1,2
6.	Անհատական հոգեշտկում	Անհատական հոգեշտկման առանձնահատկությունները: Անհատական	1	հարցում, քննարկում,	ՊԳ1, 2

¹⁰ Հատ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		հոգեշտկման փուլերը: Հոգեբանի և այցելու կոնտակտի միջոցները: Հոգեշտկման գործընթացի կանոնները: Հոգեշտկողական աշխատանքը երեխաների հետ:		բանավիճային ինտերակցիա	I.Գ 1,2
7.	Խմբային հոգեշտկում	Խմբային հոգեշտկման խնդիրները: Հոգեշտկողական ներգործությունների մեխանիզմները: Խմբային հոգեշտկման մեթոդները:	1	հարցում, քննարկում, բանավիճային ինտերակցիա	ՊԳ1,2 Լ.Գ 1,2

11.3. Լարորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Սույնական ձևը	Գրականություն ¹¹
1.	Ըստանեկան հարաբերությունների հոգեշտկումը	Ամուսնական հարաբերություններ, ծնող-երեխա հարաբերություններ:	2	բանավոր հարցում, քննարկում	ԷԱ1
2.	Խմբային հոգեթերապիայի մեթոդիկան ալկոհոլիզմի ժամանակ	Ալկոհոլիզմի առաջացման հոգեբանական պատճառները, թերապևտիկ խմբի կամումը, թերապիայի տևողությունը	1	բանավոր հարցում, քննարկում	ԷԱ5
3.	Մորիտա մեթոդը	Նկրոգների բուժումը, Մորիտայի հիմնադիրը և մեթոդի առանձնահատկությունները:	2	բանավոր հարցում, քննարկում	ԷԱ2
4.	Հոլդինգ մեթոդը	Հոլդինգ մեթոդի կիրառումը, ստեղծման պատմությունը, հակաֆաստարկները:	2	բանավոր հարցում, քննարկում	ԷԱ4

¹¹ Հատ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, Լ.Գ 2 և այլն4

5.	Մոնտեսոր մոտեցումները	Մարիա Մոնտեսորիի մոտեցումը զարգացման գոտիների վերաբերյալ, Մոնտեսորի մանկապարտեզներ:	1	բանավոր հարցում, քննարկում	ԷԱՅ
6.	Շտկողական ծրագրի կազմում ըստ խանգարման տեսակների	Շտկողական ծրագրերի կառուցվածքը, բաժինները:	4	բանավոր հարցում, քննարկում	ԷԱ 1

11.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹²	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹³
1.	Ազրեսիվության հոգեշտկում	Ազրեսիվի տեսակները, պատճառները, դրսուրումները, շտկողական աշխատանքի ձևերը	Զեկույց	3 շաբաթ	գրավոր	
2.	Վախի հոգեշտկում	Վախի տեսակները, պատճառները, դրսուրումները, շտկողական աշխատանքի ձևերը	Զեկույց	6 շաբաթ	գրավոր	

12. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹⁴

Ուսումնականումը	Ուսումնականումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
-----------------	--

¹² Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹³ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

¹⁴ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Պոռեկտոր, Smartboard
Նյութեր լարորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	Համակարգիչներ
Համակարգչային ծրագրեր	PowerPoint
Այլ	

13. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

▪ կազմակերպել ուսումնառության համաշափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,

▪ իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁵:

13.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝ առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթարաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր),
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

13.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

13.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

¹⁵«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.).

Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (Կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

- Ընդգրկված հարցեր.

Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (Կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)

- Ընդգրկվող թեմաները.

13.4. Գնահատման չափանիշները¹⁶.

- Տեսական գիտելիքները 20:
- Գործնական աշխատանքները 20:
- Լարորատոր աշխատանքները 20:
- Ինքնուրույն աշխատանքը 20:

---

¹⁶ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝

031301.00.6 Հոգեբանություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

031301.01.6 Հոգեբանություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

Հոգեբանության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2024

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՄՀ/թ- 039 Հոգեշտկում			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	36	Դասախոսություն	12
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	12
			Գործնական աշխատանք	12
	Խնդնուրույն	108		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ստուգաք			
Դասընթացի նպատակը	Ընդլայնել ուսանողի՝ շրջապատող աշխարհին արձագանքելու սահմանները, ձևավորել մասնագիտական հմտություններ, որոնք հնարավորություն կտան շտկելու անձի վարքը, ձևավորել անհրաժեշտ հոգեբանական որակներ, որոնք կապահովեն անձի սոցիալականացումը և հարմարումը փոփոխվող պայմաններում:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p>Գիտելիք</p> <ul style="list-style-type: none"> • հոգեշտկման մոտեցումներն ու ուղղությունները, • հոգեշտկման մեթոդները, հնարքներն ու եղանակները <p>Հմտություն</p> <ul style="list-style-type: none"> • հոգեշտկման տեխնիկաներին, • պրակտիկ հոգեբանին ներկայացվող բարոյագիտական պահանջներին: <p>Կարողունակություն</p> <ul style="list-style-type: none"> • անցկացնել անհատական, խմբային, ընտանեկան հոգեշտկում, • այցելուների հետ իրականացնել հոգեշտկողական աշխատանքներ 			
Դասընթացի բովանդակությունը	<p>Թեմա 1. Հոգեբանամանկավարժական շտկումը որպես գործնական հոգեբանության բնագավառ: Հոգեշտկման զարգացումը, սկզբունքները: Հոգեշտկման նպատակն ու խնդիրները: Հոգեշտկման տեսակները: Հոգեշտկման հիմնական տեխնիկաները: Թեմա2. Հոգեշտկման ուղղությունները: Հոգեվերլուծական ուղղություն: Վարքաբանական ուղղություն: Վարքաբանական մեթոդներն ու տեխնիկաները: Կոզմիտիկ</p>			

	<p>ուղղություն:</p> <p>Հումանիտարական հոգեշտկությունները: Թեմա 3.</p> <p>Հոգեբանամանկավարժական շտկման առանձնահատկությունները: Թեմա 4.</p> <p>Հոգեշտկման մեթոդներն ու եղանակները: Հոգեշտկման օբյեկտը:</p> <p>Հոգեբան-այցելու փոխհարաբերությունները: Հոգեբանի աշխատասենյակի կահավորումը: Թեմա 5. Անձի հոգեշտկման մոտեցումները: Ա. Էլիսի ռացիոնալ-էմոտիվ թերապիան: Էրիկ Բերնի տրանսակտային վերլուծությունը: Ա.Բեկի հոգեկարգավորման համակարգը: Զ.Կելլի ֆիքսված դերի թերապիան: Ու.Գլասերի իրատեսական թերապիան: Թեմա 6. Անհատական հոգեշտկում: Անհատական հոգեշտկման առանձնահատկությունները: Անհատական հոգեշտկման փուլերը: Հոգեբանի և այցելու կոնտակտի միջոցները: Հոգեշտկման գործընթացի կանոնները: Հոգեշտկողական աշխատանքը երեխաների հետ: Թեմա 7. Խմբային հոգեշտկում: Խմբային հոգեշտկման խնդիրները: Հոգեշտկողական ներգործությունների մեխանիզմները: Խմբային հոգեշտկման մեթոդները: Թեմա 8. Ընտանեկան հարաբերությունների հոգեշտկումը: Ընտանեկան հարաբերությունների հոգեշտկում: Ընտանիքի գործառույթները, կառուցվածքը և դինամիկան: Ընտանիքի կենսագործունեության խախտումները: Թեմա 9. Խմբային հոգեթերապիայի մեթոդիկան ալկոհոլիզմի ժամանակ:</p>
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	<p>Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝</p> <p>1.Մասնակցությունը դասընթացին(ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20 միավոր)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Գնահատման մեթոդ՝ <ul style="list-style-type: none"> -հաճախումների հաշվառում • Գնահատման չափանիշը <ul style="list-style-type: none"> -ներկայություն <p>2.Մասնակցությունը գործնական աշխատանքներին(ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20 միավոր)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Գնահատման մեթոդ՝ <ul style="list-style-type: none"> -մասնակցությունը լսարանային քննարկումներին -բանավոր հարցման արդյունքների հաշվառում <p>3.Ինքնուրույն աշխատանքներ (ընդհանուր գնահատականի 10%-ը կամ 10միավոր)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Գնահատման մեթոդ՝ <ul style="list-style-type: none"> -ռեֆերատների կատարում -դիտարկվող նյութի մասնագիտական վերլուծության ներկայացման որակ, -արևմտահայերեն տեքստերի վերլուծական բնույթի աշխատանքների ստուգում: <p>4.Գործնական հմտություններ(ընդհանուր գնահատականի 10%-ը կամ 10միավոր)</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Գնահատման մեթոդ՝ <p>-Միավորը տրվում է ուսանողին գործնական հանձնարարություններից դրական գնահատական ստանալու դեպքում:</p>
Գրականություն	<p>Պարտադիր</p> <ol style="list-style-type: none"> Осирова А.А. Общая психокоррекция. Сфера. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. М., Владос-480с. Кн 2. <p>Լրացուցիչ</p> <ol style="list-style-type: none"> Սարգսյան Վ.Ժ. Հոգեկարգավորում. Եր.: Աստղիկ- 176 էջ: Романин А.Н. Основы психотерапии: Учеб. пособие для студ. высш. заведений. – М.: Изд. центр «Академия»- 208 с.

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՄՀ/Բ-039 Հոգեշտվում			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	5-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	16	Դասախոսություն	8
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	8
	Ինքնուրույն	104		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ստուգաքք			
Դասընթացի նպատակը	Ընդլայնել ուսանողի՝ շրջապատող աշխարհին արձագանքելու սահմանները, ձևավորել մասնագիտական հմտություններ, որոնք հնարավորություն կտան շտկելու անձի վարքը, ձևավորել անհրաժեշտ հոգեբանական որակներ, որոնք կապահովեն անձի սոցիալականացումը և հարմարումը փոփոխվող պայմաններում:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. <i>Գիտելիք</i>			

	<ul style="list-style-type: none"> • հոգեշտկման մոտեցումներն ու ուղղությունները, • հոգեշտկման մեթոդները, հնարքներն ու եղանակները <p>Հմտություն</p> <ul style="list-style-type: none"> • հոգեշտկման տեխնիկաներին, • պրակտիկ հոգեբանին ներկայացվող բարոյագիտական պահանջներին: <p>Կարողունակություն</p> <ul style="list-style-type: none"> • անցկացնել անհատական, խմբային, ընտանեկան հոգեշտկում, • այցելուների հետ իրականացնել հոգեշտկողական աշխատանքներ
Դասընթացի բռվանդակությունը	<p>Թեմա 1. Հոգեբանամանկավարժական շտկումը որպես գործնական հոգեբանության բնագավառ: Հոգեշտկման զարգացումը, սկզբունքները: Հոգեշտկման նպատակն ու խնդիրները: Հոգեշտկման տեսակները: Հոգեշտկման հիմնական տեխնիկաները: Թեմա2. Հոգեշտկման ուղղությունները: Հոգեվերլուծական ուղղություն: Վարքաբանական ուղղություն: Վարքաբանական մեթոդներն ու տեխնիկաները: Կոզմիտիվ ուղղություն: Հումանիստական ուղղություն: Թեմա3. Հոգեբանամանկավարժական շտկման առանձնահատկությունները: Թեմա 4. Հոգեշտկման մեթոդները, հնարքներն ու եղանակները: Հոգեշտկման օբյեկտը: Հոգեբան-այցելու փոխհարաբերությունները: Հոգեբանի աշխատասենյակի կահավորումը: Թեմա 5. Անձի հոգեշտկման մոտեցումները: Ա. Էլիսի ռացիոնալ-էմոտիվ թերապիան: Էրիկ Բերնի տրանսակտային վերլուծությունը: Ա.Բեկի հոգեկարգավորման համակարգը: Զ.Կելլի ֆիքսված դերի թերապիան: Ու.Գլասերի իրատեսական թերապիան: Թեմա 6. Անհատական հոգեշտկում: Անհատական հոգեշտկման առանձնահատկությունները: Անհատական հոգեշտկման փուլերը: Հոգեբանի և այցելու կոնտակտի միջոցները: Հոգեշտկման գործընթացի կանոնները: Հոգեշտկողական աշխատանքը երեխաների հետ: Թեմա 7. Խմբային հոգեշտկում: Խմբային հոգեշտկման խնդիրները: Հոգեշտկողական ներգործությունների մեխանիզմները: Խմբային հոգեշտկման մեթոդները: Թեմա 8. Ընտանեկան հարաբերությունների հոգեշտկումը: Ընտանեկան հարաբերությունների հոգեշտկում: Ընտանիքի գործառույթները, կառուցվածքը և դինամիկան: Ընտանիքի կենսագործունեության խախտումները: Թեմա 9. Խմբային հոգեթերապիայի մեթոդիկան ալկոհոլիզմի ժամանակ:</p>
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	<p>Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝</p> <p>1.Մասնակցությունը դասընթացին(ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20 միավոր)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Գնահատման մեթոդը՝ -հաճախումների հաշվառում • Գնահատման չափանիշը -ներկայություն

	<p>2.Մասնակցությունը գործնական աշխատական(ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20 միավոր)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Գնահատման մեթոդ՝ <ul style="list-style-type: none"> -մասնակցությունը լսարանային քննարկումներին -բանավոր հարցման արդյունքների հաշվառում <p>3.Ինքնուրույն աշխատանքներ (ընդհանուր գնահատականի 10%-ը կամ 10միավոր)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Գնահատման մեթոդ՝ <ul style="list-style-type: none"> -ռեֆերատների կատարում -դիտարկվող նյութի մասնագիտական վերլուծության ներկայացման որակ, -արևմտահայերեն տեքստերի վերլուծական բնույթի աշխատանքների ստուգում: <p>4.Գործնական հմտություններ(ընդհանուր գնահատականի 10%-ը կամ 10միավոր)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Գնահատման մեթոդ՝ <ul style="list-style-type: none"> -Միավորը տրվում է ուսանողին գործնական հանձնարարություններից դրական գնահատական ստանալու դեպքում:
Գրականություն	<p>Պարտադիր</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Осипова А.А. Общая психокоррекция. Сфера. 2. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. М., Владос-480с. Кн 2. <p>Լրացուցիչ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Սարգսյան Վ.Ժ. Հոգեկարգավորում. Եր.: Աստղիկ- 176 էջ: 2. Романин А.Н. Основы психотерапии: Учеб. пособие для студ. высш. заведений. – М.: Изд. центр «Академия»- 208 с.